

સાક્ષિવાદ

નાટકનાં ગાયનો

શ્રી.

શાલીવાહન

નાટકનાં ગાયનો.

શ્રી દેશી નાટક પ્રકાશ માટે

હાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

શા. લલ્લુભાઈ શામળદાસ.

આવૃત્તિ પેટેલી.

અર્થે લક્ષ સ્વાધીન સંસ્થા છે.

અમદાવાદ

સંવત ૧૯૬૫

સો ૧૯૬૫

કિંમત ૦-૨-૦ (બે આના.)

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
૨૫૫૯

રાજસ્થાન કામગીરી - અમદાવાદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજગની લેખીયાર્થિય વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૬૫૮૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ શાળાનારના નામ ૨૩૦૧
ગામનો

વિષય ૨૬૫૮૮

શ્રી શાલીવાહન નાટકનો ૬૦ સાર

અંક ૧ લો.

મંગળાચરણ.

નર્તી સુત્રધાર સંસાર

૧ લો—શાલીવાહન રાજા શાલીવાહનની રાણી મૃગશ્રવતી સા
રા જ્ઞાને ચઢાવવા દાસીનાં બોધ. રાણીનું બીકારવું દા-
સીનું જતું. રાજા શાલીવાહનનું આવવું; રાજા તથા
રાણીનો સંવાદ રૂપીરાજનું આવવું; રૂપીરાજનું રાણી
મૃગશ્રવતી બીજાવારી હોવાનાં સંબંધથી તેને છોડી
રાણી વીરમતિને મનાવવા કિપદેશ કરવો.

૨ જો—મગ્ધ પટેલનો તથા ચક્રા ગડીઆનો એકરમુજા શરસ

૩ જો—રૂપીરાજના કહેવા પ્રમાણે શાલીવાહન રાજાનું જોવું; મ
છો તથા તારાચંદનું આવવું; તારાચંદનો મંજાને ખરાબ
રહેતે દોરવવા પ્રયત્ન. બન્નેનું જતું.

૪ થો—મોતીબાન નાયકનું ધરં. મોતીબાન નાયક તથા તેની
દાસીના; તારાચંદને દગી તેને દાર કરવાનો વિચાર
સુધરેલે તારાચંદનું મોતીબાન પર આશક થવું; તેનું
આવવું; બન્નેનો સંવાદ; તારાચંદને ખોટા પ્યાર બ-
તાવી બન્નેનો સંકેત થવો તારાચંદને બનાવવું દા-
સીનું આવવું, બન્નેની તકસર.

૩. ૫ મે—કાળુ ખવાસ પોતાના હાલ આહુણે પુકી ખુશાલી
માં આવવું; પોતાનો આત્મક દરમિયાન; મનુષ્યવતીનું
આવવું, બન્નેના પ્યારનો સંવાદ; રાણી વીરમતિને
પુત્ર થયાની હકીકત જાણી, બન્નેનું દીલગીર થવું;
બન્નેનો રાજા શાહીવાહનને મારવાનો સંકેત; બન્નેનો
રાણી વીરમતિના પુત્રને નદીમાં ફેંકી દેવા સંકેત કરવો,
બન્નેનું જવું.

૩. ૬ મે—તારાયંદનું તથા મંછાનું આવવું; મોતીજનન નામકાને
લઈ લઈ જવા તારાયંદનો આગ્રહ તેનું નાકારવું;
બન્નેનું રસ્તામાંથી જતાં કોકર વાગી પડી જવું; મં-
છાને સોના મ્હોર જલવી તારાયંદને હાથે સોય વાગી
બોલી બીજીજવું; રાજા શાહીવાહનનું ગુપ્ત રીતે બન્ને-
નો સંવાદ સાંભળવો. તારાયંદના ઘણાજ આગ્રહથી
બન્નેનું મહાત્માનો મુકામ પાસેજ હોવાથી તેમના
દર્શનનો લાભ લેવા જવું.

૩. ૭ મે—મંછાનું તથા તારાયંદનું રૂપીના આગ્રમે આવવું, તે-
ટલામાં શાહીવાહન રાજાનું પણ ગુપ્ત રીતે આવવું;
રૂપીરાજનું મંછાને તથા તારાયંદને બોધ દેવો.

૩. ૮ મે—મોતીજનનના ઘેર નર્ત્યેખાં શ્લોકોનાં લાસ લઈ આવવું;
તારાયંદના બહાર બીજા માણસનો ખુન; રાજા શાહી-
વાહનનું આવવું ને મોતીજનનને ધીકારવું.

૩. ૯ મે—તારાયંદનું તથા મંછાનું આવવું; મોતીજનનને સી-
પોઈ પકડી લઈ ગયા તે બાબતનો વિચાર; રાજા

શાલીવાહનનું આવવું તારાયદેને પકડવું.

- પ્ર. ૧૦ મો—મયુ પટેલનું આવવું, તેને કચેરીમાં જવા સંકેત.
 પ્ર. ૧૧ મો—રાજ્ય શાલીવાહનનો દરબાર, કેદીઓનો ન્યાય; મોતી-
 જનને યોગ્ય બનાવી મંદીરમાં રાખવું; તારાયદે સી-
 વાય બધાઓને દેશપારની સજનો હુકમ ફરમાવેલો,
 કાળુજી ખવાસનું આવવું, પટરાણી વીરમતિનું ખુન
 તથા પુરણમલ્લ ગુમ થયા વીશે હકીકત દર્શાવવી;
 રાજનો ખેડ રૂપીરાજનો બોધ ન માનવાથી રાજ્ય-
 માંથી રૂપીરાજનું આસ્થા જવું, શોક

અંક ૨ જો.

- પ્ર. ૧ જો.—જેગીઓનું તથા રૂપીનું નદી પર આવવું; નદીમાંથી
 તથાતી આવતી પેટી જેગીઓને મળવી; ને તે ખોલી
 જેતાં તેમાંથી પુરુષસીંહનું મળવું, રૂપીરાજનું બા-
 જકને લઈ જવું.
 પ્ર. ૨ જો—મૃણાલવતીનો રાણી વીરમતિ તથા પુરણમલ્લ વીશે
 ખોટો શોક રાજનું આવવું; મૃણાલવતીનું રાજને
 રૂપીરાજ ઉપર ખોટો કલંક ચલાવી ઉશ્કેરવેલો.
 પ્ર. ૩ જો—તારાયદે તથા મંછનો વાદવિવાદ.
 પ્ર. ૪ થો—રાણી મૃણાલવતી તથા કાળુ ખવાસના પ્યારનો
 સંવાદ બંનેનું અખંદનું મોજાજી.
 પ્ર. ૫ મો—રૂપીરાજે કુમાર પુરણમલ્લને બજાવી હોશીઆર
 કર્યો અને કાશ્મીરના રાજની પુત્રી ચંદ્રભાગાને જે-

વા માહલવા ઉપદેશ. કુમારનું કાશ્મીર જવું.

પ્ર. ૬ મે—ચંદ્રભાગાનો સખાઓ સાથે બગીચામાં ગરબો; પુર-
ણમલનું શ્રુમ રીતે આવવું; ચંદ્રભાગા સુતી છે;
ચંદ્રભાગાનું હાથનું કંકણ લઈ જવું; ને દોહરો
લખી ચેતાવતા જવું, કુંવરીનું ભજન થવું ને અ-
શ્વસોસ પાછળથી નૃપાલ રાજનું આવવું, હકીકત
સાંકળણ કંકણના ચોરનો તપાસ.

પ્ર. ૭ મે—તારાચંદ તથા મંછાનું નોકરી અર્થે કાશ્મીર આવવું
ચંદ્રભાગાના સ્વરૂપનું વર્ણન કરનાં સિપાઇઓને કંક-
ણના ચોર સંબંધી વહેમ આવતાં તારાચંદને પકડી
લઈ જવું, પાછળથી પુરણમલનું આવવું, અને
મંછાનું મળવું; તારાચંદને છોડાવવા વીશે બન્નેનો
પ્રયત્ન.

પ્ર. ૮ મે—રાજા નૃપાળની કચેરી તારાચંદનો ઇન્સાફ તારાચંદનું
નાકામુલ થવું; મંછાનું આવવું; કંકણના ચોરનો
પત્તો અપવો; પુરણમલનું આવવું; કંકણ જાહેર
કરવું; તારાચંદનું છુટવું; ચંદ્રભાગાનો કંકણનો ચો-
ર બતાવવાની હક; પુરણસીંહનું ગુરુ પાસે ભીથા
લઈ જવા ચંદ્રભાગાને કહેવું, ચંદ્રભાગાનું તથા
પુરણમલનું સાથે જવું.

પ્ર. ૯ મે—તા ચંદનું તથા મંછાનું આવવું; તેમનો સંવાદ.

પ્ર. ૧૦ મે—પુરણમલ તથા ચંદ્રભાગાનો સંવાદ.

પ્ર. ૧૧ મે—શ્પીરાજ પાસે પુરણમલ તથા ચંદ્રભાગાનું આવવું;
ચંદ્રભાગાની કંકણના ચોર વીશે હક; પુરણમલનું
કંકણના ચોર વીશે જાહેર થવું.

અંક ૩ જો.

પ્ર. ૧ જો—જેમીએની જમાત શાલીગદમાં પુરણમલને રૂપીસ-
જનું મોકલવા વીશે કહેવું, બાદ રૂપીસજના હસ્તે
ચંદ્રબાગા તથા પુરણમલનો હસ્ત મેળાપ, પાછળથી
તારાચંદ તથા મંછાનું આવવું; રૂપીસજ તથા મં-
છાનો સંવાદ પાછળથી ચંદ્રબાગાને તારાચંદનો સ-
વાદ તારાચંદ તથા મંછાનું મુદું થવું.

પ્ર. ૨ જો—પુરણમલનું શાલીગદમાં આવવું ગુપ્ત નગર ચર્ચા
જોવી.

પ્ર. ૩ જો—મૃણાલવતી તથા કાળુ ખવાસનો રાજા શાલીવાહ-
નને દાર મારવા પ્રયત્ન પુરણમલનું ગુપ્ત રીતે સાંભ-
ળવું, બન્નેને આંધળા કરવા.

પ્ર. ૪ જો—મોતીજનની પ્રભુ પ્રાર્થના.

પ્ર. ૫ જો—રાજા શાલીવાહનની રાજ્ય સંબંધી બાસ્ત્યા વીશે
એકાંતમાં વીચાર પાછળથી સુધ્ધ જવું; પુરણમલનું
આવવું; હોકાની નળી લઈ તે બદલ સાંઠો મુકી
ચાલ્યા જવું.

પ્ર. ૬ જો—પુરણમલ, મૃણાલવતી તથા કાળુ ખવાસનું આ-
વવું પુરણમલે બન્ને પાસેથી ધમકી હઈ વાતચીત
કલાવતી અને શીટકાર દેવો.

પ્ર. ૭ જો—રાજા શાલીવાહનનું રાજ્યથી કંટાળવું; પ્રધનજીએ
ધીરજ આપવી, કાળુ ખવાસ તથા મૃણાલવતીને બી-

જા રૂપમાં લઈ જાદુગર. વેશે પુરણમલનું આવવું,
જાદુની વીધાથી કાળુ ખવાસ અને મૃણાલવતી
પાસેથી તમામ હકીકત બનેલી જાહેર કરાવવી પા-
છળથી રૂપીરાજનું આવવું; મૃણાલવતી બ્યબીચારી
છે એહેવા શાલીવાહનની ખાત્રી થતી પુરણમલનો
રાજ્યાભીશેક. આનંદ.

(સમાપ્ત)

મુખ્ય પાત્રો.

શાલીવાહન	...	...	...શાલીગઢનો રાજા,
મૃણાલવતી	...	...	...તેની માનીતી રાણી
પુરણસીંહ	...	...	...ગુપ્ત થએલો તેનો પુત્ર.
ચંદ્રભાગા	...	....	...કાશ્મીરના રાજાની પુત્રી.
નૃપાળસીંહ	...	...	...કાશ્મીરનો રાજા.
તારાચંદ	...	...	...એક વાણીઆનો છોકરો.
મંછો	....	...	...ભગુ પટેલનો દીકરો.
મોતીમન	...	...	...નાયક
રૂપીરાજ	....	....	...શાલીવાહનના ગુરુ.
ભગુ પટેલ	...	...	...મંછાનો બાપ.
ચક્રઓ	..	....	...ગડીઓ.
કાળુ ખવાસ	....	...	...મૃણાલવતીનો આશક.

સીપાઈઓ, દરબારીઓ, સ્ત્રીઓ, વારાંશુઓ વીગેરે.

શ્રી દેશી નાટક પ્રકાશ.

શ્રી.

શાલીવાહન.

નાટકનાં ગાયનો.

અંક ૧ લો.

મંગળાચરણ.

મુત્રધાર-નટી—

૧

શાન્તિ વિશ્વ માંહે વ્યાપી

અમર કીર્તિ જગ સ્થાપી

ઔઞા ખલક તારનાર સકળ શ્રૃંગીનોરે સાર

ઘટ ઘટ વ્યાપક અજર અમર ઔઞા

પ્રાણી જનના વીણુ શીરપર ઔઞા—શાન્તિ.

નટી—

૨

હૃદયે જામ્યા નરએ નામી

લાગે અહો નીશ એજ આતમી

યરખ્યા પુરણુ પ્રેમી

વ્યાધી અનહદ વામી

આનંદપુરના ધામી

સકળના વિશ્રામી—હૃદયે૦

દાસી—

૩

આવી શી ઉદાસી મારી વાહલી તને શું થયું
 અમુલખ ચીન્તામણી શુંરે હાથથી ગયું
 એલ એની મારી, ચીન્તાને વીસારી,
 જાણું આશરેથી હું તો યુવાયુર બીજે વહું—
 ભૂપતીની રાણી, કેમ ખચકાણી,
 ગુણીયલ ગતિ વીના ગંગાજળ થોડું રંધું
 જીંદગી તો ચાલી સુનીતી લે મહાલી—આવી૦

દાસી—

૪

સદા ચરણથી રીઝે હરનીશ પાલન હાર
 વ્યભીચારી નરનારીનો પ્રભુ કરે સંહાર
 ચઉદ પ્રહ્લ એકજ કીરતાર
 વૃથા કરણીએ કંઈ નહીં સાર
 સુમતિ સાગર મહાલે જય જયકાર
 નીશદીન સઘળું જોતો જગદાધાર.

મૃણાલવતી-દાસા—

૫

વાગીએ જાણે કટારી વાગી તે જાણે
 તનડું એ તાણે અહો નીશ તનડુ એ તાણે
 જાણે એ માણે જીવન એ એંધાણે
 સફળ સૌએ પ્રમાણે આનંદ નહીં મેંધાણે—વા૦
 જગ જનમી શો સાર છે લોગવા લોગ વીલાસ;

માફ કરો એ માવડી ઉપજે અતિશય ત્રાસ
લાડુ મોટો પરભાણે ગંગાસંગ અસર ન પાણે—વાગી૦

શ્રુણુલવતી—

૬

હાયહાય તગદીર શું ખુટયું પોગળ લાગે છે ફૂટયું
એ ગુપ્ત તીર કયાં છુટયું આ તનમન કોણે છુટયું
ઇશક નીર ખાડું ખાડું રે નાવડું કુપ્પું—હાય૦
હવે તો નથી જડતું જીવવાનું ખાડું
સો મારાથી છે ન્યાડું સકળ ફૂટયું—હાય૦

ભગુ પરલ—

૭

સા પ્રભુની બોલો જય, મારા સમ, પ્રભુની બોલો જય
થાજ્યો કળજકનો લય મરવાનો મોટો ભય
કેક કામ કોધ માયામય—સઉ પ્રભુની બોલો જય
સામે સકનમાં મળ્યો ખાડો
આવતાં રસ્તામાં આવ્યો ખાડો
પડ્યો બહુ દેતેકે આડો
હવે સમજી કરે ઉદય—સૌ૦

ભગુ પરલ—

૮

હુબહાં ભક્તાં નથી પસા રૂપીઆ મર્યા રાકડો.

કાળા મોના છું મંતરીએ કર્યા મારા દોકડા
 પકડો, દોરો, મારો,
 બારશીઆ જુગારીનો શેરોમાં મોટો ત્રાસ
 ફાડલાવીને ધુંબું કાપી રસ્તો કાપે ખાસ.
 પકડો, દોરો, મારો,

તારાચંદ-મંછો—

૯

જગમાં ઝાઝું લકતાયું રાખે તે જન દુખીએ થાય
 મોજશોખમાં મગન રહે તેતો સુખીએ કહેવાય
 ઉત્તમ રંડીબાજી, તું શું બાણે પતરાજી
 ઘણી વીનાતું ઢોર હાથું દામદામ અથડાય
 પર ખેતર ચરતાં પકડાયું અંતે એ કુટાય
 ખુબ ગોદા ખાશો, ત્યારે પુરા પસ્તાશો
 ખાય પીયે ધન ખુબ ઉડાવે તેના છે પોખાર
 સાર સુખ મુંદર રમણીમાં સુધારો સંસાર—જગમાં૦

માતીજન-દાસી—

૧૦

ભૂતળ રૂપ તણે હું નમુનો મદન મારો નોકર જુનો
 પુરી બણી ઠણીરે ખાળા—વારે૦
 રંગીલું ને રસીલું રૂડું મુખડું ભેતાં જેને થાય સુખડું
 'કડું' મોઘું મોહ મણીરે—ખાળાજ

કયા તરંગ સાગરમાં ડુબી લગપતિને આપેલી તે તુંબી
 સુંદર યોવન ઉમદા ઓપતું ઉપવન સુખ છોડને રોપતું
 દોણુ રણી ધણીરે—ખાળા—ભૂતળ૦

દસી-તારાચંદ -

૧૧

મારું ચતુર શીરોમણી સાંભળશે
 અખળા કહેવું અંતર ધરશે
 મુંઝાએલ વારે ચડશે
 પરકારજ હીંમત ધરશે
 તેનું આંતરડું દુઃખે છે
 એથી મરડાઈ રહે છે
 એને શુરે થયું, કંઈ વાલું ગયું, કે દુઃખ થયું—તમે
 કર પટકી કુટે કંગનીઓ
 જાય છટકી ખાય તનમનીઓ—મારું૦

તારાચંદ-માતીજન—

૧૨

રાજ ખુશીથી ખોડો, તજ મેલ ઉમળકા ખોડો,
 ઓ ભારે, કંઈ થાય છે. (૨)
 તનમન ધન સઘળું તારું, હવે ખાળાનું હીલ ધારું,
 આનંદે સરવે સારું, નડે નહીં ઝારી ખારું,
 એક ખોલ મારું અણ મોલો—રાજ૦

મોતીબન-તારા—

૧૩

મારા નાથ નગીનારે હું છું દાસી સદાની
 તનકું અરપણું તમનેરે લેજ્યો સદાની ધારી
 વા રઢીઆળા શરણે બાળા
 સંકટ હરણું કરણું દીવદાર તારાગર સંઘળો આધાર
 ગૌર વરણની ગુણીયત નાર હાજર સનમુખ છું તૈયાર
 રમણી રસીલી, રંગીલી છળીલી,
 અરે વાહુ વાહુ વાહુ—મારાં

મોતીબન—

૧૪

તારા પ્રેમની લગ્નની લાગી અંબકી જાગી
 પ્રીત વીણું સેમે રોમ વાગી—અંબકી
 સ્વામી સલુણા મળ્યા સૌભાગી
 આનંદ મુરતી સરવેમાં રાગી
 અવર ઉપાધી ધો લાગી—અંબકી

મોતીબન-કસી—

૧૫

તું કપટ અપટ કરમારી તું કામલુગારી નારી
 તારી કરે જે યારી તેની તો તરત ખુદારી
 બસ હું તારથી હારી
 જાનીમાની રહે વારી—તું કપટ

તારા સમ દુરા ચારી, નરકે સોને દોરનારી,
બાંધી મુકી લાખની,
ઉઘાડે રાખની,
ચાલો, ચાલો—તું કપટો

શ્રુતિસવતી-કલુ—

૧૬

પીયુ મારા પધારજ્યે તમે
દેખી મન મગ્નતો અમે
હો રંગીલા વા રસીલા
જીવન મારા થયો નહીં ન્યારા
ગલારણ્યો નહીં પાસે છું દારા
બચ ત્રી વીધી સૌ દમે...પીયુ

મંછા—

૧૭

પ્રભુની ભક્તી સકળ શક્તી ભૂલે અભાગી પ્રાણી
સુજશે એમાં અનંત શુકતી ચતુર લેતા બહી
જેવા પ્રસંગનું પાણી તેનીજ તેની વાણી.
ગળીમા ભજો ન મેળવણી.
તેમ પ્રસંગની કેળવણી—પ્રભુ

મંછા—

૧૮

ગળાન ઘર સુખકર સુદીર મંદીર અંદર તરવરા
સનહર સુનીવર નરવર દુરજટી સમશીરે જટક

સમાધી સાધી ઉપાધી બાધી બાંધી પ્રભુ ચરણે
 રાગી તણા અનુરાગી સરવે ત્યાગી રહ્યા હરી શરણે
 લેલાટ શ્રૃષ્ટી શુભલતા
 સંસાર સકળ ખીલવતા—ગગન૦

મોતીજન—સિપાઈ—

૧૯

પાપનો પ્રભાવ હાય હવે ભાવે પ્રગટયો
 લાગતો સમય સુખ દીન હવે પલટયો
 ચુપ.....
 રાત દીન કાચે વ્યભીચારને રટયો
 અસ્ત કરણી થાતાં શાન્તી છાંયડા ઘટયો
 હાયરે હત્યારણીનો દીન ઉલટયો
 લોભ ઝાંઝરે ભરાતાં વીંછુવો કટયો—પાપ૦

ભગુ પટેલ—

૨૦

ઠહારે ચઢ્યો સીતા રામજી
 હવે પડ્યું તમારું કામજી
 મુઝીમાં કુટી નહી બદામજી
 જેરે ગણું તે તારું નામજી
 સંતોની સાચ કરે સ્યામજી
 ઘટ ઘટ તમે છો આતમ રામજી

સમજા—

૨૧

ન્યાયી નીપુણ છે નગર નરેશા છત્રપતી શુરવીર છેરે
મળળ સળળ ભૂતળપર સુંદીર રવી સમ સમ

ધીરવીર દોરે

જગ સરદારી તુમપર વારી સૌ ઠરળારી અતિ હરળે
બીર બળ ધારી કીરતી તારી છે જગ પ્યારી સૌ સરળે
છનનન છુમ છુમ નાચો સહ રૂમ ઝુમ શીરોમણી

શુભ ગંભીરછીરે—ન્યા૦

અંક ૧ લો સમાપ્ત.

જોગીઓ—

૨૨

બુના ધર્મ થયો બાણી મારા સંતો બુના ધરમ

થયો બાણીરે—રામ૦

નદી કીનારે કોઈ જન બિલો તૃષા તે નવ સમાણી
કાંતો એનું અંગ આગમુ સરીતા ખરે સુદાણી—મા.૧૦
કદપતરૂ તજે કોઈ જન બેઠયો કુધાને ખૂબ પીડાણી
નહી એ કદપતરૂ જરૂર ખાવળીએ ભાગ્ય

રેળ ફેરાણી—મા.૧૧

સહી સમાજ—

૨૩

એકદમ આ શું રંગ લંગ હા થયો

પ્રેમી પરણે અચ બુચ કયાં ગયો

વૃદ્ધ ભાગ્યશાળીને ભૂલાવી કયાં વહો

વીર મતિને લાગને વીરેશી અર્ધ રહ્યે
કરમે લગ્યું કેલ્યું મીઠ્યારે કરે
લાગીનું પ્રબળ નહીં ફેરવ્યું ફરે
શાહીવાહન— ૨૬

હવે નહિ વિશ્વાસ કેળવે અણ્યું
તારા સમ હીતકારી નવ જાણું
આપું તને માંજો માગ્યું નજરણું
ચુકું નહીં તારજ વચન ટાણું
પાપીઓનું પાપ અતિ ઉભરાણું
સાધુડાંની સંમત ફળ જણાણું.

મંજો—

૨૫

જનુની કુખે જ્યારે સોંપડીઓ ત્યારે શું રાખ્યો હતો

અભાગી—જેને તું જાગીં

પાગી પોશી તને ડોણે ઉછેર્યો તેને દીધા શું ત્યાગી

જેને તું જાગીં

ઉઠર અંદર તારી રક્ષા કીધી તેનો કરતું વીચારે

જનમ્યા પછી ડોણે કુધ મોકલીયું તેને તું સંભાળ

જેને તું જાગીં

ઉત્તમ કુખે ધરણી માતને સોંપ્યો શાને કાઝરે

અદલો તેનો શું રે દેવો છે શીરપર ચઢતું વ્યાજ

જેને તું જાગીં

મૃણા-કાવ્ય—

૨૬

આરે બાળાના હોગાળા ને રૂપાળા મરમાળા શાણા

પ્રીતમજી

પ્રેમધારા વારે દારા મન મારા તન તારા સરખી વાલમજી

જોડલું અલીચળ રાખશે શ્રી હરી

ભાવથી મન ગમતો વર હું વરી

લાગે તારી કાઢી કાઢી વાણી લોભાણી

વાહરે મારી વાલી વાલી રાણી પટરાણી.

જયવિજય—

૨૭

આપની કૃપાએ કહો શું નથી બનતું

કીકીપર કટક રેમથી નભતું

કીધો ઉપકારી જારી મને ભણાવ્યો ગણાવ્યો રાખી કને

ઉપર આકાશ મારે નીચે ધરતી

ચુર કૃપા આશીશ રક્ષા કરતી

જયવિજય—

૨૮

રામ બાણ વાગ્યાં હોય તે જાણે એજ અમર પદમાણે

ધૂવને વાગ્યાં પ્રહલાદને વાગ્યાં ઠરી ન બેઠ્યા ઠેકાણે

ગર્ભવાસ સુખદેવને વાગ્યાં વેઠ વચન પ્રમાણે—રામ

સતિ મીરાંને મારવાને રાણાજી ખડક તાણે

ઝેરના પ્યાલા ગીરધરલાલાએ આરોગ્યા અમૃત ઠેકાણે—રામ

નરસીંહ મેતાની હુંડી સ્વીકારી સરજન હારે શાણે

આગળ સંતો એવા અનેક ઉધાર્યા ધનો ભંકત ઉર
આણે—રામ૦

સાહેલીઓ—

૨૬

ગરબો.

તારો અલખેલો લાલ મધુપુરમાં વસે મધુપુરમાં વસે
ચદુકુળમાં વસે—તારો૦

વાંસલડીનાં નાદથી રીઝાવે ત્રણ લોક, મળશે તરૂણ
બાગુડો ઉઘાસી રહેતી ફાક.

કહ્યું જાય નહીરે સહુ જાય નહીરે—તારો૦

લજ્યા મરડી મન વીશે મંદ કરે વિચાર ગુપ્ત

વેદના હૃદયની જખરો તેનો માર

વાલી વીરહ પીંજરમાં પુરાણી માંહે વારી વીના

અકળાણી મુંઝાય મદનની ગાણી મળશે ધીરી

રહે સારંગ પ્રાણી—વાલી૦

રત્ન જડીત છે પાંજરું અંદર અતિશય સુખ, ખીજ

સુખને શું કરે ભાગે નહી મન ભૂખ

એનું ઘેરું ગુલાબી મુખ કેમ પીંચજે ચળે એ તહિ

હૃદયે જામ્યા કૃષ્ણજી પરીપ્રદા ભરથાર

શાન્તી કારણે પ્રણવતી કાન્તી સાર કીરતાર—કહ્યું.

સખી—ચંદ્ર—

૩૦

રસીચેરે કેઇ રસીક પ્રેમી જીવતી ડુબતી તારે

મદ્દેલી તર તુડી નારી તરૂણ બની વારે
 દીવાની છાનીમાની રહે જાણી
 કેમ હઠીલાઈની વહે વાણી
 અલખેલી મારી બાણી ઠણી અરે વારે
 હારીખા હારીખા હારી તમાસથી કોણ કુટે શીર
 આટલું તાસથી

રટણપતિનું છાને માને રટે વારે રસીયો.

પુરણસીંહ—

૩૧

આતે શું ઘન મંડળથી ચાંદરણી રીસાઈ આવી
 પચરંગી વીમળ કમળ મુખ મુકીને સુતી મલકાવી
 કોમળ સુવાળી જાણે મદનની ચાવી
 કયા હીણ ભાગી અવની અબળા રીસાવી
 મનહર મુરતી મધુરી ખુબ મુરતી
 પણ મન મુરખી અધુરી આજે નીરખી—આતે.

ચંદ્ર—

૩૨

અંતરથી આસપુ જગત સ્વામી
 સદા સત્ય સેવાએ વેદના વામી
 નયણે નીહાળુ જગત સ્વામી
 સદા નટવર માન્યો હોય ખામી
 પ્રેમે મળીઆ આતમ રામી
 હરખે વધાવે ગેખી ગામી—અંત.

પુરણસીંહ—

૩૩

દીનાનાથનું રટણ કરી માણું એટલું
 આપો શુદ્ધી બુદ્ધીરે બતાવો કહું તેટલું
 અકળ ગતિ તમારીરે લેજ્યો જીંદગી સુધારીરે
 નીરાધારરે આ બાળ તેનું કરજ્યો બહું-દીનાં

સઘળાં—

૩૪

ધ્યાન ધરું અરિહર તણું સાર સત્વ એજ લાણું
 ગણું નીશ દીન મગન મગન
 વ્રીવીખી થાય અગન અગન-ધ્યાન
 મધુરી મુર્તિ કેવી દીપે વીકટ માંહે તેથી ક્ષીપે
 પ્રબળ શુર રેજ ઘણું—ધ્યાન

વારાંજાઓ—

૩૫

શુરવીર શીરોમણી શીરપર ગાળે
 વરસાવી આનંદ બડી બાળયોગીરાજે
 વન્ન રઘુવીર વજ્યા દીલ દેશ રાજે
 ચૌદ બ્રહ્મ ઘેરું એ મહારાજે—શુરવીર

પુરણ—ચંદ્ર—

૩૬

તનમન અરપણ બાળ યતિ
 સકળ સમર પણ મતિ ગતિ
 ગુરુજી કૃપાએ શુભ થાય
 વૈતરણી મુકી અંગા નહાય-તનમન

વળગી અમર તરુવર વેલી

પ્રેમ છેલી માયા મેલી-તનમન

અંદ્ર—

૩૭

કુંવરજી ધીર પરી હારી ન જશે જગત નથી

આશરો કરશે

રસીકજી રમણી ચીન્તા મણી થશે બાળા

આભારી કરશે

શાશ્વત સંકટ હરણારે મન પરમારથ રમણારે

તારી છટાની નમણારે વળગી બહેમ વીટણારે

મહાવીરજી સિદ્ધાર્થ લગાવી શોધશે-જગત

અંદ્ર—

૩૮

હેહેહે વાગી પ્રીતમ વીણા વાગી

હેહેહે જાગી વીચોગ પીડા જાગી

વીચોગ ક્યારે ટળે રસીક જ્યારે મળે

હેહે જન્યુ રાગી બદન અનુરાગી-હેહે

યુગ્ય સુખધી હાર પહેરાવું

અત્તર કુલેલે પ્રેમ પખાવું

હેહેહે ત્યાગી ભવભાવટ ત્યાગી-હેહેહે.

પુરણ-અંદ્ર—

૩૯

અતિ અંતરથી અકળાઓમાં ચોર દેખી ડરી નહી જાગો

જોજો આપ ન મેરાં આંચોમાં કુંલ દોરી નાંખી ફસાશે

હું મારી સ્ત્રીદાસીનો દાવ સાધી તારો તસ્કર સોંપું નારી
હવે જાણા મુકી આ બાળાનો કાળા કાળા બતાવોને
ધીરજ ધારી ઉંકણુ ઉતારી વારીવારીએ નર પરવારી
જાણે મને તો એમ લાગે છે ચોર હોયો છે સનમુખ તારી
શાણુ કુમાર મને આ શું ભાસે
ઘટમાં ઘુંચાયા ધીરધારી-ધીરજ૦

ચંદ્ર-પુરણ—

૪૦

કંકણુને ચોર કોઈ બતાવો

આજે આનંદે લઈ લઈ આવો

વારેવા વારેવા

હાઆ.....કંકણુ

પ્રેમ જંગલ જામે પાંચ પખાણુ

નાનકાણુ રૂપ એને નીહણુ

પ્રીતમ પોપટ પ્રીતથી પાણુ

સજેડે સીતારામ સંભાણુ

બોધવો બોધવો કંકણુને ચોર હું

અંક ૨ નો સમાપ્ત

જોગીઓ—

૪૧

શીરપર લાત કલંગી રનમેં ગાજે બજારંગી
 હંકાપુરી કે રાક્ષસ થરકે તુંડી હરહર કરકર હરદંગી
 જળ લછમનને ધનુષ ઉઠાવ્યો લછમન અમય
 હિમંગી—રનમેં

ગોરીગોરી સુસ્તી સાંવરી નામના તુંડી યુધ કરે લછમનજી
 જળ લછમનને ધનુષ મારો ભુજ ઉઠાવ્યો ઝુંગી—રન
 કહે મંદોદરી સુન પીયા રાવન તુંડી
 બાત બની બેરંગી ઇંદ્રજીત તેરો મારો હુઓ હય
 કુંભકરન અડબંગી—રનમેં

પુરણ-ચંદ્ર—

૪૨

જય ગુરૂ આશીષે આનંદ આનંદ થાશે
 દુઘ્ધા અંતરથી તરતજ વીકેશ જાશે
 સંત કૃપાએ સાગર તરશે
 પ્રભુ ભક્તી સન્નેડે કરશે
 ચરણ પકેજ ચીત ધરશે—જયગુરૂ
 સતસંગ સૂર્ય હૃદય અમકશે
 પ્રેમ પાત્ર આલનીએ અલકશે
 ભીડભજનજી ભજાશે—જયગુરૂ

ચંદ્ર—

૪૩

પ્રેમ શક્તીએ પ્રભુ વશ કરતા એવા સંતો મેલ્યા

પ્રભુ પરવશ અને સંત સ્વતંત્ર

એણે પ્રભુ વસ સાધ્યા મંત્ર

સંતો આગળ હોય આવા સંતો આગળ હોય-પ્રેમ

મ'હો—

૪૪

શરીર નગરમાં અલખ મુકામ

શુર કૃપાએ જેથી ગામ

નયણે નીરખું આતમરામ

એ આદરતો હરનીશ કામ

દુધીર રમરણ અખુટ દામ

જ્યાં દેખો ત્યાં હામો હામ—

પુરણસીંહ—

૪૫

ખડુ ટેક એ નરનારી જેણે શીયળ દીપક સંભાળ્યો જેહ

અમુલખ દીવો અખંડ રાખ વીરલા જોડાં સુખીયાં તેહ

જળ ચળ સારસ અવર પંખીડાં જોડેથી મદમાતાંરે

તેમજ અરસ પરસ પતિ પત્નિ સદા રહે હરખાતાંરે

ધન્ય ધન્ય એ ખાનું વીરને અવિચળ અવનીપર રહો એહ.

ગોતીજન—

૪૬

નારી બની નકામી હરામી તોફાની દીવાની મસ્તાની

શેતાની અરે—

નીકળી કમજાત ખોધ સુમતિ સુખત આ પાપી શરીર

હવે કોણ સંબંધે-નારી

માને બાપને વીસારી દુરાચારિથીજ ચારી
જતુંની લજવનાર કેમરે તરે કેમરે તરે—ના
બની હું ભકતાણી નરીણી જણાણી
જાણું અધમ તરે પ્રભુ ભકતી કરે પ્રભુ ભકતી કરે—નારી

માતીજન—

૪૭

શ્રીરામ રટણથી રાજરે આ શરીર પાંજરું રામ રટણથી
રાજ

હુનીઆથી કરાજ—આ સરીર
કળી બ્યભીચાર કાળે બીછાની કપટ બાજ
ધ્યાની ના ધ્યાન ચુકાવી ધુણાવ્યા પંડીત કાજ
પછડાતા પામર જીવ પતરાજરે—આ શરીર
હીણજાગી આતમાને આશાઓ તાજ આઝી
કાળ ટકોરા શીરપર રહ્યા ગાજ
રઘુવીર શરણે આ તી લાજ—આ શરીર

મૃણાલ-કાળુજ—

૪૮

લટક મટક ધીમે ધીમે આવોને નાથજ
લઈ આવો ચટક મટક પ્રેમ સંગાથજ
વાડ વાડ વાડ—લટક

આરે રસીલે કામણુ કીધું ખ્યારી પ્રીતમપર

વારી વારી વારી

જાણે હુંતો થયો ગાંડો થેલો જેખી મુખ તાડું
મારી પ્યારી—

ઝોય ઝલખેલા લાલજી; જંડહું રસાળજી
વાહું વાહું વાહું—લટક મટક૦

મૃણા-કાળજી— ૪૯

અરરર મુઠરે મા ઉઘડયાં પાપ
અરરર મરી ગયો ઝોયરે બાપ
સંસાર સાણશે સપડાવ્યો સાપ
પુરવના નડયા કરમ સંતાપ
આવ્યો અંધાપો આપો આપ
નકકી કોઈકના લાગ્યા શાપ—અરરર૦

પુરજીસીંહ— ૫૦

ઓ દુરાચારી નારી જાને કમજાત
તારી સાંભળી મેં વહત તારા બોલો પર લાત
તમારા બેહાલ કડૂ ત્યારે જખીને ઠડું
હેવાન નહાન આશો ઉતપાત
પાપીઓને મારી મડૂ જણાવી દઉં ખરેખર
જાહેર કરવી સરવે વાત—ઓ૦

પુરજીસીંહ— ૫૧

ધીછ ધીછ ધીછ ઓ નારીરે તાડું પાપ રહું પેકારી—
ફીટ ફીટ ફીટ તારી ચારીરે તારી સંગતની ખુવારી—

પરલવના ઘેર પાપ શાયકારી વ્યભીચારી દુરાચારી
 બન્યા નફટ બાણે મડન શીકારી લે તો ચમકુત ધારી—
 ધીક્ક૦

ધન્ય ધન્ય એ જનની બાપા જેણે માયા જીતી મોહકારી—
 કાળ એની આગળ કરે લાચારી માટે એ કામજુગારીરે—
 ધીક્ક૦

પુરણસીંહ—

૫૨

ચટપટ ચેત હેત કર હરી શું મરચુ લમે છે માથે રામ
 ધામ ધરા ધન મુત ધણીઆણી સેવક નાવે સાથે રામ
 હોય લાખ તે રાખ બરાબર તેમાં નહીં કંઈ તારૂં રામ
 ધન સાચું પાણુ ધર્મ ન સાચો કાં જનમારો હાડૂં રામ
 એક રામ દશરથ ઘર ડોલે
 બીજા રામ ઘટ ઘટ બોલે
 ત્રીજા રામના સકલ પસારા
 ચોથા રામ છે સાથી ન્યારા.

પુરણસીંહ—

૫૩

મળ્યાં મનવી ખલકમાં અનેક
 નથી સર્વનો સરખોરે વીવેક
 કુસંગે ચડે તે પડે નારિ
 વધારો કરે દોષનો તે બીચારો
 નથી પુરમાં સંપ લાંબો વીરોશ

અવીચારીને કાન કાચો નરેશ
 મતિ ફેરવીરે સતીને સતાવી
 બ્યભીચારણી પરણ્યો દેશ ચાવી
 યન્યાં અધ અનંત એ ખેડ મોટાં
 પછી લાગતાં સીદ્ધ વચન ખોટાં
 હતી વીરમતિ સતિના પ્રતાપે
 પછી સંત એ અંશ રાખને આપે
 ન માની કહે સીદ્ધ વચન ખોટાં
 વીસારે થયાં સીદ્ધ વચન મોટાં
 જણાતો તણાતો નહી ગભે નાંખ્યો
 પછી ગર્ભના દોરની પુટી આંખ્યો
 દગાખાજ છીનાજ આ રાંડ કેવી
 બાણે જીવતી જ્યેષ્ઠ રાકણ જેવી
 નમાળ્યો ભમાળ્યો લોળા ભૂપતિને
 મડ્યાં ઘોર પાળી સતાવી સતિને
 ખોટા ખ્યાર પીંજર રાજા પુરાયો
 એના ખ્યારનો સાર આમાં ભરાયો
 કરે લોલ કલ્લોલ પ્રીતમ ખ્યારી
 રમે રાતને દીન દંપતી બારી
 રૂપીરાય એ પુત્ર પાળી ઉછેર્યો
 બહાવી પરીક્ષા લેવાને વીખેર્યો

પછી રેખમાં મેખ ગરીને પેઠયે
 કુંવારી જુઓ કુંવારી આ ચીત ખેડયે
 પીતાજી સુતા જ્યાં હતા ત્યાંજ ફાંચે
 વળી હાથ નીશાનમાં સાંઠે લાંચે
 સોના તણી નળી લઈ એજ નાંચે
 પીતા હાથમાં પુત્રએ સાંઠે આંચે.

૩૫—

૫૪

તારા રૂબરૂ જોઈ લે પુત્ર તારો
 પ્રભુની ગતિ પરખી પુર્ણ પ્યારો.

ખંડા—

૫૫

અચ્યુત કેશવ રામ નારાયણ
 કૃષ્ણ દામોદર વાસુદેવ હરી
 સીધવ માધવ ગોપીકા વંદન
 જાનકી નાયક રામચંદ્ર લગ્ન

સમાપ્ત.

“ રાજસ્થાન ”

પ્રતિ શનિવારે સવારમાં પ્રકટ થાય છે. તેમાંના લેખો સ્વતંત્ર
 છે. લવાજમ ફક્ત સત્તેજે રૂપીયા ટપાલ સાથે અવલવાદના આદેશ
 મારે ર. સવા. નમુનાની નકલ મુફત લેખો—મેનેજર રાજસ્થાન.

અમદાવાદ.

“ છુપી પોલીસ. ”

પોલીસની પકકાઈ અને ચોરની ચાલાકી.
પહેલી આવૃત્તિ પુરત ખપી જવાથી બીજી આવૃત્તિ
કાઢી છે તેની પણ જુજ નકલ બાકી છે

સદરહુ પુસ્તકમાં નીચેની આવૃત્તિનો સમાવેશ કરવામાં આવેલો છે.

(૧) સુખસુદ્રા ઉપરથી ચોરની પરીક્ષા. (૨) ઘરઘરાઉ ચોરી-
ઓને પત્નો મેળવવાની રીત. (૩) છેતરપીંડી તથા પ્રપંચ પકડવાની
યુક્તિ. (૪) તાલમબાજને ઓળખી કાઢવાની ચિકિત્સા તથા તેમનાં
કૃત્ય. (૫) ખુની, ચોર અને ખાતર પાડાને પકડી પાડવાની ચતુરાઈ
તથા પોલિસ અનુભવમાં આવેલાં બીજાં અનેક રમુજી અને ચાનક
આપનાર દૃષ્ટાંતોનો કરેલો સંગ્રહ, વીગેરે વીગેરે.

આ પુસ્તક પોલિસ અમલદારો ધ્યાન દર્શાવે અગર વંચારી
જુએ અને તેમાં આપેલી સુચના પ્રમાણે વર્તવાની કોશિષ કરે તો
બેશક તેઓ અનેક પ્રકારના ગુન્હા પકડવાના કામમાં ફતેહ મેળવતાં
ઉપરી અમલદારોમાં પ્રિય થઈ પડી મોટી પાયરીએ ચઢવાને લાયક
થશે; તથા જનમંડળને હરામખોરોના પંજરમાંથી સપડાતાં અટકાવશે
એમ માનવું છે. તેમજ બીજા સાધારણ ગૃહસ્થો પણ આ પુસ્તક
વાંચશે તો તે વાંચવામાં લીધેલો શ્રમ વ્યર્થ નહિ જાય, કેમકે તે
તાલમબાજો વગેરેના કાલતરાંથી બચશે અને બીજાને બચાવશે માટે
ઠરેક જણને આ પુસ્તક વાંચવાની ખાસ બલામણુ છે

કીર્તિ દક્ષિણે રૂપીઓ એક. વી. પી. પોસ્ટેજ જુદું.

મલવાનું ઠેકાણું-

હાકતર ત્રીકમલાલ મણિલાલ પટેલ

કાળુપુર, ભોઈવાડાની પોળ-અમદાવાદ.

જાહેર ખબર

નીચે લખેલા ખેતોની ચોપડીઓ શ્રી દેશી નાટક પ્રકાશ
કામ જ્યાં હોય ત્યાંથી મંગાવી લેવી.

નોટપેડ કાગળ સંબંધમાં આવશે નહિં.	રૂ. આ. ૧
સીતારામ નાટકનાં ગાયનો.	૦-૨-૦
પુત્રસીરામ ભક્ત—	૦-૨-૦
શાન્તી કાન્તી—	૦-૨-૦
રઘુસીંહ—	૦-૨-૦
શ્રી. કૃષ્ણ ભક્ત મુદામા—	૦-૨-૦
પુરણ-ચંદ્ર	૦-૨-૦

માલીક.

શાંત લટલુલાલ શામળદાસ

અમદાવાદ

